

BOHUMÍR BLÍŽKOVSKÝ – PŘEDSTAVITEL ČESKOSLOVENSKÉ SYSTÉMOVÉ PEDAGOGIKY

Alena Jůvová, Tomáš Čech

Abstrakt: V našem textu bychom chtěli představit osobnost československé pedagogiky, prof. PhDr. Bohumíra Blížkovského, CSc., který byl profesně spjat s několika českými univerzitami a také s Univerzitou Komenského v Bratislavě, kde působil v letech 1988 – 1990. Chtěli bychom krátce představit jeho životní cestu a odborné zaměření v oboru pedagogických věd. Ze značného počtu odborných prací prof. Blížkovského jsme vybrali pro dnešní pedagogiku významnou monografii Systémová pedagogika, abychom reflektovali nadčasový význam tohoto přístupu pro současnou teorii pedagogické vědy a také pro edukační praxi.

„Hledání konkrétního dobra bylo, je a vždy bude otevřeným procesem. Má-li být produktivnější, vyžaduje spolehlivé perspektivy i průběžnou kritickou korekci, neustálé přemáhání špatného dobrým a dobrého lepším.“

Bohumír Blížkovský, 1996

ŽIVOTNÍ CESTA PROFESORA BLÍŽKOVSKÉHO

Profesor brněnské Masarykovy univerzity Bohumír Blížkovský byl profesně spjat nejen s českou pedagogikou po roce 1993, ale především s pedagogikou československou, a to nejen pro své působení na několika institucích v Bratislavě. V roce 1974 pracoval ve Výzkumném ústavu životní úrovně, v letech 1975 – 1988 pak v Ústředním ústavu pro vzdělávání učitelů, a nakonec v období 1988 – 1990 na Pedagogické fakultě Univerzity Komenského (Kučerová, 2017).

Svou učitelskou a posléze také vědeckou kariéru zahájil po absolutoriu Amerlingova státního mužského ústavu učitelského a po úspěšné maturitě v roce 1947 pokračoval ve studiu učitelství aprobace zeměpis – dějepis – občanská nauka na nově zřízené Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, kde v roce 1951 složil státní závěrečné zkoušky. Ještě předtím, než získal učitelskou kvalifikaci, od roku 1950 působil jako učitel v severních Čechách (Horká, 2014, Kučerová, 2017).

Při vykonávání učitelského povolání se prohluboval také teoretický zájem Bohumíra Blížkovského „... o soustavné poznání výchovy a vzdělávání vedl jej k podání přihlášky k druhému vysokoškolskému studiu. Tentokrát k pětiletému dálkovému studiu (při zaměstnání) na Vysoké škole pedagogické v Praze. Studijní kombinaci pedagogika – psychologie – logika absolvoval v letech 1952 – 1957 a zakončil úspěšně složenými závěrečnými státními zkouškami“ (Kučerová, 2017). Od roku 1960 se dostává do prostředí vysokoškolské přípravy budoucích učitelů, když postupně působil jako odborný asistent pedagogiky na Pedagogickém institutu v Liberci a od roku 1966 na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Brně, kde také v roce 1963 získal vědeckou hodnost CSc., když obhájil kandidátskou disertační práci Řízení výchovné práce ve třídě a v roce 1966 se habilitoval jako docent po obhajobě habilitačního spisu Metodologie výzkumu řízení výchovy (Kučerová, 2017).

V té době se, kromě metodologických otázek spojených s tématy teorie výchovy, otázkami výchovy mravní a pracovní, zabýval problematikou přípravy budoucích učitelů, byl členem kolektivu autorů, který pod vedením O. Chlupa připravil spis Pedagogika (1963), a podílel se na přípravě Rámcového programu výchovy učitelů (1963). „Sledoval historii výchovy, její význam v životě jedince i společnosti, způsoby, jak se stanoví cíle, obsah, metody a prostředky výchovného působení“ (Kučerová, 2017). Tuto bohatou odbornou i pedagogickou činnost Bohumíra Blížkovského přerušila doba normalizace a následná perzekuce, jejímž důsledkem byl jeho odchod z brněnské pedagogické fakulty.

Své nové působiště našel v Bratislavě, kde pracoval až do sametové revoluce v listopadu 1989, aby se po rehabilitaci a jmenování profesorem mohl vrátit do Brna na Pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity, kde v letech 1990 – 1994 vedl Katedru pedagogiky a Laboratoř pedagogického výzkumu (Horká, 2014). Svůj odborný zájem zaměřil na otázky obecné pedagogiky a na „... pedeutologii (nauce o učiteli), správě a reformě školství, metodice práce třídních učitelů a vedoucích pedagogických pracovníků. Vůdčí ideou mu byla optimalizace výchovně-vzdělávací soustavy a osvětové role školy jako 'dílny lidskosti' a součásti celého humanitně demokratického zřízení společnosti“ (Horká, 2014).

I když se vědecký zájem profesora Blížkovského měl rozsáhlý záběr, za významnou pro současnou pedagogickou vědu lze považovat především pro obor pedagogiky progresivní monografie Systémová pedagogika, kterou Blížkovský publikoval v roce 1992. Vize, které zde autor uvádí, korespondují s tezemi

---

konstruktivistické pedagogiky, o níž se pozvolna začíná hovořit a jejíž základní myšlenka začíná pronikat do pedagogického myšlení a výchovného působení (viz Blížkovský, 1992). Zde se rozvíjí myšlenky systémového přístupu ve výchově, autor se, mimo jiné, zabývá obecnou teorií systémů, jejíž poznatky vztahuje k souvislé a permanentní kultivaci lidského jedince (srv. Blížkovský, 1992; Horká, 2014). Definice aktérů procesu výchovy a analýza jejich vztahu se odráží v pojetí současného edukačního procesu. Nadčasovost, s níž Blížkovský formuloval holistické pojetí výchovy a vzdělávání, je inspirací pro další výzkumné i teoretické práce a tvůrčí praxi.

I když Bohumír Blížkovský nebyl pracovně přímo spjat s pracovišti Filozofické fakulty Univerzity Komenského, jeho práce pro československou pedagogiku si zaslouží pozornost i pokračování v jeho myšlenkách pedagogických, filozofických i antropologických. Jeho přínos pro neustálý proces reformy školy a školství a systémovou racionalizaci, demokratizaci a humanizaci je patrný také z rozsáhlé bibliografie (viz Blížkovský, 2013), v níž se projevuje nejen odborná erudice, ale také životní hodnoty, které prof. Blížkovský zastával.

Kromě svých teoretických prací se prof. Blížkovský v letech 1977 – 1995 aktivně podílel na koncepci a na organizaci Československých pedeutologických seminářů s mezinárodní účastí. Tyto semináře byly věnovány rozmanité tematice, jako např. učitelské tvořivosti, učitelskému vzdělávání, včetně jeho systémového pojetí, po roce 1989 pak také problematice postavení učitele v demokratické škole (Blížkovský, 2013).

REFLEXE SYSTÉMOVÉHO POJETÍ PEDAGOGIKY V SOUČASNÉ EDUKACI

Ke konceptu systémové pedagogiky se prof. Blížkovský vyjadřuje již od sedmdesátých let (srv. Blížkovský, 2013), když ve své bibliografii uvádí text strojopisu O systémovém přístupu k výchově. Zpráva státního výzkumu ČSAV (pro naše zkoumání bohužel nedostupný) a ve své publikaci *Systémová pedagogika* (1992, 1997) pak shrnuje svůj náhled na toto pojetí výchovně-vzdělávacího procesu. Sám se také označuje za zakladatele systémové pedagogiky (Blížkovský, 2013).

Tématem systémového přístupu v pedagogice se, ještě v podmínkách tehdejší socialistické společnosti, zabývali také Jůva (1973), Přadka (1973). Kurakin a Novikova (1972) k tomuto tématu uvádějí: „Kterýkoli dynamický systém v oblasti výchovy se nerozvíjí jen pod vlivem vnějších faktorů, obsahuje i vlastní zdroje rozvoje, vnitřní mechanismy autoregulace. Při uskutečňování systémového přístupu je třeba snažit se odhalovat mechanismy právě této regulace.“ I když obsahově tyto texty odpovídají systémovému pojetí, nelze pominout jejich tehdy požadovaný ideologický kontext. Bacík (1977) dokonce uvádí modelové schéma

---

pro tehdejší komunistickou výchovu zde transportované do tří rovin, které tvoří: cíle a obsahy vzdělání a výchovy, činnosti a procesy a vzdělávací instituce.

Inspirovat mohly také poznatky, které zmiňuje Hunter (1970), když se zabývá systémovým přístupem procesu učení a uvádí tuto skladbu procesu učení:

- „1. Definování cílů vzdělávání.
2. Rozvíjení hodnocení pro měření výsledků studenta.
3. Poskytování studijních cest pro žáka.
4. Použití zpětné vazby k posílení učení o cílech.
5. Používání zpětné vazby k neustálému zlepšování systému“ (Hunt, 1970).

Hunt (1970) také popisuje výrazné výhody systémového přístupu pro studenty, jako je možnost individuálního postupu v učení, možnosti sebevzdělávání, kontakt s učitelem a důraz na sebehodnocení studenta, studenti se také učí, jak se učit.

Pro Blížkovského koncept systémové pedagogiky je, jak sám uvádí, stěžejní obecná teorie systémů, kterou se zabýval Karl Ludwig von Bertalanffy, který své poznatky publikoval postupně od roku 1949¹. Z těchto prací čerpá Blížkovský inspiraci pro systémové vyjádření vztahů hlavních aktérů a kategorií v procesu výchovy a k tomuto přístupu posléze uvádí: „...nejpozoruhodnějším a nejproduktivnějším metodologickým iniciativám moderních i postmoderních syntéz náleží obecná teorie systémů“ (Blížkovský, 2013). Pro svou interdisciplinaritu se obecná teorie systémů v pedagogice považuje za vhodný teoretický rámec k vysvětlení procesů ve vzdělávacím systému a k analýze interakcí mezi jeho aktéry a kategoriemi.

Jak Blížkovský uvádí, svou publikací *Systémová pedagogika* přispívá k celistvému a otevřenému pojetí výchovy, a to: „... analýzou i funkční skladbou faktorů, na nichž nejvíce závisí kvalita a úspěšnost (účinnost) praktické výchovně vzdělávací činnosti; celistvými obrazy (modely) výchovně vzdělávacího procesu i jeho tvořivého vedení; axiomatizací pedagogiky, tj. hlubším poznáváním a funkčním projektováním relativně nesporných poznatků o výchově pro její spolehlivější optimalizaci; přehledným výkladem teorie systémů, komplexního i systémového pojetí výchovy a vzdělávání; novým vymezením a propojením základních pedagogických pojmů v ucelenou soustavu nástrojů tvůrčího pedagogického myšlení a jednání, ve funkční systém kategorií usnadňujících interdisciplinární výzkumy vzdělávání mládeže i dospělých. Spojujícím článkem pedagogiky k filozofii jsou např. vztahy „subjektivě objektové“;

---

¹ Z prací Karla Ludwiga von Bertalanffyho: 1945, *Zu einer allgemeinen Systemlehre*, *Blätter für deutsche Philosophie*, 3/4. (Extract in: *Biologia Generalis*, 19 (1949), 139–164; 1950, *An Outline of General System Theory*, *British Journal for the Philosophy of Science* 1, p. 139–164; 1951; *General system theory – A new approach to unity of science* (Symposium), *Human Biology*, Dec 1951, Vol. 23, p. 303–361.

---

spojujícím článkem pedagogiky k celé řadě věd zkoumajících vývoj člověka, společnosti i přírody jsou komplexněji pojaté a vzájemně propojené kategorie „vnější a vnitřní podmínky, cíle a prostředky výchovy“ (Blížkovský, 1992, 1997, 2013).

Systémový přístup je významný zejména pro současné pojetí edukace, a to v rozměru holistickém i konstruktivistickém, chápe jedince jako autopoietický systém (Varela, Maturana, 1987) a v těchto intencích pak přechází do oblasti sebeorganizace, jako specifické varianty teorie systémů, sebeřízeného učení a sebereflexe.

Podle přístupu, který uvádí Huschke-Rhein (2003) musí „... učení a vzdělávání být chápáno jako antropologická sebekonstrukce.“ V dnešní době pedagogicko-psychologické disciplíny aktivně využívají a aplikují poznatky psychoneuroimunologie, neuropsychologie nebo neurodidaktiky, které přispívají k poznání podstaty procesu učení, tedy neurofyzilogických a biochemických procesů, které v mozku probíhají. Biologická podstata učení se chápe jako komplexní a kontinuální proces vytváření komplexu reakcí na podněty a zabudování příslušných operací do struktur mozkové tkáně. Z pohledu učení z textu je třeba se také zmínit o teorii memů, jako o východisku pro zprostředkování, přenos a zachování kulturních informací. Dalším závažným momentem pro teorii učení je aplikace psychoneuroimunologických poznatků do pedagogických disciplín, která se odráží především v konstruktivisticky orientované neurodidaktice, když tento didaktický směr akceptuje neuropsychologická zjištění a na tomto základě pak staví teorii vyučování. Velká důležitost se přikládá také probuzení zájmu a úloze kladných emocí při procesech učení, kdy se takto posiluje motivace jedince k učení, k sebe-rozvoji a jeho emocionalita, motivace a učení jsou tak tvoří jednotu.

V systémovém pojetí procesu učení nedochází pouze k přímým interakcím mezi učitelem a žákem, do tohoto vztahu vstupují také didaktické prostředky, sociální interakce ve skupině a podněty prostředí, kde výuka probíhá.

Další aplikace obecné teorie systémů ukazují, že tato teorie je stále aktuální a postupně prolíná do teoretických konceptů rozvíjených a do praxe implementovaných současných pedagogických věd. Tuto nadčasovost Blížkovský pochopil a reflektoval ve svých publikacích věnovaných nejen obecné systémové pedagogice, ale také ve své další práci věnované utváření učitelské, polistopadovým změnám v koncepci česko(slovenského) vzdělávacího systému, otázkám filozofie výchovy a problematice česko-slovenského soužití po rozdělení republiky (srov. Blížkovský, 2013).

Dnes se systémové přístupy využívají v každodenní pedagogické práci v mnoha zemích světa, a to nejen ve výchovně-vzdělávacím procesu, ale také v poradenství, v řízení multidisciplinárních týmů, v práci s rodinou. Slouží nejen učitelům, ale i ostatním pedagogickým pracovníkům v oblasti účinného profesního rozvoje, podporuje zvyšování jejich kompetencí a prohlubuje sebereflexi.

Uplatňuje se v managementu třídy, i z hlediska konceptu konektivismu v edukaci. „Ve vzdělávacích procesech a poradenství je nástrojem rozvoje a hodnocení vlastní práce, řešení konfliktů mezi žáky, studenty, rodiči, školními odbornými poradci a učiteli; slouží k rozvoji a hodnocení přístupů k výuce a učení, k rozhodování, řešení dilemat a další“ (Institut za systemske postavitve, 2017).

Nicolescu & Ghițescu (2019) provedli komparativní analýzu obsahu klasické a systémové pedagogiky a zjistili existenci metod založených na tomto konceptu ke zvýšení efektivity vzdělávání obecně a vyučovacího procesu. Ve svém textu identifikují nejméně devět systémových principů: „... strukturální a funkční hierarchie, interakce, variace, dualismus, ekvivalence, citlivost (prahová hodnota), setrvačnost, entropie a relativní autonomie.“

Mimo jiné uvádějí také požadavek „... zavádění minimálních prvků znalostního chápání na základě systémové filozofie do pedagogické přípravy budoucích učitelů se dvěma odlišnými proudy, jako je úroveň přístupnosti a deskriptivní a hodnotící modelování zájmových skutečností: kybernetický a realistický“ (Nicolescu & Ghițescu, 2019). Dále pak doporučují identifikovat minimální počet systémových pojmů s obecnou využitelností již prokázanou přírodními vědami a jejich jednotnou aplikaci v obsahu všech vyučovacích předmětů, a to alespoň pojmy: „... systém, energie, proces, informace a seadaptabilita“ (Nicolescu & Ghițescu, 2019), což koresponduje s konceptem konsilience přírodních a humanitních věd (Wilson, 1999). Zde je nutno podotknout, že sám Bertalanffy byl biolog a jeho práce se opírala o poznatky získané právě výzkumem v biologických vědách.

S tímto pojetím se pak propojuje požadavek daný a stále aktualizovaný v 17 cílech udržitelného rozvoje (United Nations, 2015). Autoři dále navrhují cesty ke snížení edukačního a socio-ekonomického stresu a avizují potřebu „... zavést do pedagogických věd novou kapitolu, kterou by bylo možné definovat jako ‘ekologii vzdělávání’, kterou by se vymezily zdroje znečištění objektivizovaných pravd používaných ve vzdělávání, zejména ve vysokém školství“ (Nicolescu & Ghițescu, 2019).

V systémové pedagogice jsou aktuálně definovány tyto složky/činitele výchovně-vzdělávacího procesu:

1. Subjekty – aktéři edukace (pedagogové – učitelští i neučitelští pedagogičtí pracovníci, žáci, rodiče a zákonní zástupci, školní management atd.
2. Cíle výchovně-vzdělávacího procesu, které se definují v kurikulárních dokumentech a na základě požadavků vzdělávací politiky, očekávání společnosti a v souladu s prognózami vývoje na trhu práce.
3. Obsah – představuje informace, dovednosti a hodnoty, které jsou předmětem vzdělávání a výchovy.
4. Metody a strategie vzdělávání – jsou dány didaktickými principy, přístupy a způsoby uplatňovanými v edukačním procesu.

-
5. Prostředí, v němž jsou permanentně vytvářeny podmínky pro uskutečňování efektivního výchovně-vzdělávacího procesu.
  6. Evaluace a klasifikace zahrnují postupy pro systematické posouzení efektivity, kvality a axiologického potenciálu probíhající edukace, jde zhodnocení stavu dosažení stanovených cílů, a hodnocení pokroku žáků.
  7. Interakce – vzájemné působení a komunikace mezi subjekty výchovně-vzdělávacího procesu.
  8. Kontext – sociální, kulturní a environmentální faktory, které ovlivňují vzdělávání a výchovu.

Podobně jako je zdůrazňován význam systémového přístup v současném pojetí procesu učení, je značný důraz kladen také na sociální kontext komunikace mezi jejími aktéry (srv. Luhmann, 2017). Podobně se poznatky systémové teorie komunikace uplatňují ve výzkumech Watzlawicka et al. (2003) a Batesona (1999), kteří v lidské komunikaci rozlišili obsahovou a vztahovou rovinu. Kriz (1999) pak zdůrazňuje potřebu rozvíjení systémové teorie zaměřené na lidské jedince a jejich interakce s akceptací sociologických a biologických poznatků.

DISKUSE A ZÁVĚRY

Pro dnešní edukační teorie je významné také hledisko neurobiologické. Z hlediska biologicko-neurologického můžeme na vlastní proces učení pohlížet jako na formu strukturálního propojení mezi centrálním nervovým systémem jedince na straně jedné a vjemy (impulzy) ze smyslových orgánů, které jsou do centrálního nervového systému přiváděny nervovými dráhami a procházejí selekcí, po níž pak podněty vyvolávají vnitřní strukturální změny.

Systémově teoretický přístup v pedagogickém myšlení umožňuje zohlednit individualitu jedince z holistického pohledu, a to s přihlédnutím k jeho environmentálním vztahům, jejichž rozmanitost, sociokulturní souvislosti a biografický vývoj se považují za podstatné.

Inspirací v souvislostech systémového přístupu a pro edukaci je také systémový design. Nejde o obor grafický, ale v grafické vizualizaci integruje systémové myšlení a systémové metody. „Současná systémová teorie se vyvinula do stabilního souboru preferovaných teorií pro popis (nebo vysvětlení) systému, předpověď (nebo řízení) a zásah (změnu)“ (Jones, 2014).

Systémový přístup považujeme pro pedagogické vědy za perspektivní. Jednak pro metodologii pedagogického výzkumu a permanentní implementaci výzkumných zjištění do edukační praxe, jednak pro obohacení a rozvoj teoretické báze pedagogických věd založené na systémovém myšlení. Především jde o popis a analýzu pedagogických jevů, jako více či méně složitých systémů, které

---

vykazují řadu společných rysů, jako je integrita systému, účinky změny jednoho parametru na všechny ostatní a nutnost vědecky ověřeného řízení systému (srv. Zinchenko, 2016).

Společně s prof. Blížkovským (2013) lze konstatovat, že „... systémové pojetí výchovy představuje jednu z nejspolehlivějších cest soudobého pedagogického bádání. Má-li se tvořivě rozvíjet a uplatňovat, nestačí ovšem formální deklarace, nutno konkrétněji vysvětlit, v čem systémová metodologie spočívá, v čem jsou její teoretické a praktické přednosti“.

Svým celostním pojetím systémový přístup prolíná, s přihlédnutím k individualitě vychovávaného jedince, všemi rovinami edukačního procesu a reality, zasahuje všechny věkové kategorie i stupně vzdělávacího systému, aniž by tím utrpělo teoretické zakotvení tohoto nadčasového konceptu.

LITERATURA

- Bacík, F. (1977). K otázkám modelování vzdělávacích a výchovných objektů. *Pedagogika*, (3), 321–342.
- Bateson, G. (1999). *Ökologie des Geistes. Anthropologische, psychologische, biologische und epistemologische Perspektiven*. Suhrkamp.
- Benner, D. (1989). Systematische Pädagogik und historische Rekonstruktion. In Zedler, P. & König, E. (Hrsg.). *Rekonstruktionen pädagogischer Wissenschaftsgeschichte. Fallstudien, Ansätze, Perspektiven*. Deutscher Studien Verlag.
- Blížkovský B. (1992). *Systémová pedagogika pro studium a tvůrčí praxi. Monografie celistvého a otevřeného pojetí výchovy*. Amosium.
- Blížkovský, B. (1963). *Rámcový program výchovy učitelů*. Pedagogický institut.
- Blížkovský, B. (1967). Ke vztahu kauzality a finality v pedagogickém myšlení. *Pedagogika*, 17(1), 85–90.
- Blížkovský, B. (2013). Celistvé a otevřené pojetí lidského učení, vzdělávání a výchovy. Syllabus základů pedagogiky. MUNIPRESS. [online]. Dostupné na: https://is.muni.cz/repo/1091235/Celistve_a_otevrene_pojeti.pdf
- Blížkovský, B. a kol. (1963). *Průručka třídního učitele*. Praha.
- Bowes, J., Jones, P. (2016). Synthesis maps: Systemic design pedagogy, narrative, and intervention. In: *Relating Systems Thinking and Design Symposium (RSD), 13-15 Oct 2016, Toronto, Canada*. Dostupné z: <http://openresearch.ocadu.ca/id/eprint/1932/>
- Horká, H. (2014). Zemřel prof. PhDr. Bohumír Blížkovský, CSc. *Pedagogická orientace*, 24(4), 638–640. [online]. Dostupné na: <https://www.proquest.com/openview/01aee065c661556e2a4032ebfd2d55f5/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2032640>
- Hunter, W. E. (1970). Approach to the instructional Process. Meramec Community College. Dostupné z: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED040696.pdf>

-
- Huschke-Rhein, R., B. (2003). *Einführung in die systemische und konstruktivistische Pädagogik: Beratung – Systemanalyse – Selbstorganisation*. Beltz.
- Chlup, O., Kopecný, J. a kol. (1963). *Pedagogika*. Státní pedagogické nakladatelství.
- Institut za sistemske postavitve v Sloveniji. (2017). *Systemic pedagogy*. Dostupné z: <https://sistemske-postavitve.com/institute/>
- Jones, P. H. (2014). In Metcalf, G., S. (Ed.). *Social Systems and Design*. Springer. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/280921326_Systemic_Design_Principles_for_Complex_Social_Systems. DOI: 10.1007/978-4-431-54478-4_4.
- Júva, V. (1973). Systémový přístup k pedagogice. In *Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university. Studia minora Facultatis philosophicae Universitatis Brunensis. I8, Series paedagogica et psychologica*. FF MU.
- Kriz, J. (1999). *Systemtheorie für Psychotherapeuten, Psychologen und Mediziner. Eine Einführung*. Facultas-Universitäts-Verlag.
- Kučerová, S. (2017). *Prof. PhDr. Bohumír Blížkovský, CSc. (1929 – 2014) český pedagog na pomezí 20. a 21. století*. Křesťanskosociální hnutí ve spolupráci s Nezávislou skupinou Věrní zůstaneme a Českým národním sdružením. [online]. Dostupné na: <http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/Prof-PhDr-B-Blizkovsky-CSc-cesky-pedagog-171118.htm>
- Kurakin, A., T. & Novikova, L., I. (1972). O systémovém přístupu při výzkumu výchovné problematiky. *Pedagogika*, (1), 29–39.
- Luhmann, N. (2017). *Systemtheorie der Gesellschaft*. Suhrkamp.
- Maturana, H. R., & Varela, F. J. (1987). *The tree of knowledge: The biological roots of human understanding*. New Science Library/Shambhala Publications.
- Nicolescu, B. N., & Ghițescu, T. (2019). The Systemic Pedagogy And The Performance Of The Future Education. In E. Soare, & C. Langa (Eds.). *Education Facing Contemporary World Issues*, vol 67. European Proceedings of Social and Behavioural Sciences (s. 267-276). Future Academy. Dostupné z: <https://doi.org/10.15405/epsbs.2019.08.03.32>
- Přadka, M. (1973). K možnostem systémového pojetí pedagogiky. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. I, Řada pedagogicko-psychologická*. FF MU.
- United Nations. (2015). *Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015*. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement>
- Watzlawick, P., Beavin, J. & Jackson, D. (2003). *Menschliche Kommunikation. Formen, Störungen, Paradoxien*. Huber.
- Wilson, E. O. (1999). *Konsilience: jednota vědění: o nezbytnosti sjednocení přírodních a humanitních věd*. Nakladatelství Lidové noviny.
- Zinchenko, V. (2016). Characteristic aspects of system approach in pedagogy. *Metallurgical and Mining Industry*, (4), 30–33. Dostupné z: https://www.metaljournal.com.ua/assets/Journal/english-edition/MMI_2016_4/5_Zinchenko.pdf

---

SUMMARY

Through this text we would like to introduce a personality of Czechoslovak pedagogy – prof. PhDr. Bohumír Blížkovský, CSc., who was professionally bounded with not only several Czech universities, but also with the Comenius University in Bratislava, where he worked between the years 1988 – 1990. We would like to briefly introduce his life journey and professional focus in the field of pedagogical sciences. From the considerable number of professional works of prof. Blížkovský we have chosen his important monograph "Systemic Pedagogy" for contemporary pedagogy to reflect the timeless importance of this approach for the current theories of pedagogical science and also for educational practice.

Kontaktní údaje:

PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.; doc. PhDr. Tomáš Čech, Ph.D.

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc, Česká republika

alena.juvova@upol.cz; tomas.cech@upol.cz